

A photograph showing several hands of different skin tones joined together in a circle, symbolizing unity and support. The hands are stacked on top of each other, forming a ring.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

(november 2013)

Deze meldcode heeft tot doel leerlingen die te maken hebben met een vorm van geweld passende hulp te bieden, zodat er zo snel mogelijk een einde komt aan de bedreigende situatie.

Dit protocol biedt medewerkers van SKOVV een stappenplan voor de signalering en het handelen bij (vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling.

Inhoud

Vaststelling meldcode	2
Stappenplan	3
Toelichting meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling SKOVV	7

Bijlagen:

Contacten (sociale kaart)	11
Extra informatie/nuttige adressen	11
Voorbeeld tekst schoolgids / website	12
Voorbeeldtekst voor in weekbrief van de school	13
Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid – Jeugdzorg toelichting	14

Vaststelling meldcode

Het bevoegd gezag van Stichting Katholiek Onderwijs Veluwe-Vallei

Overwegende:

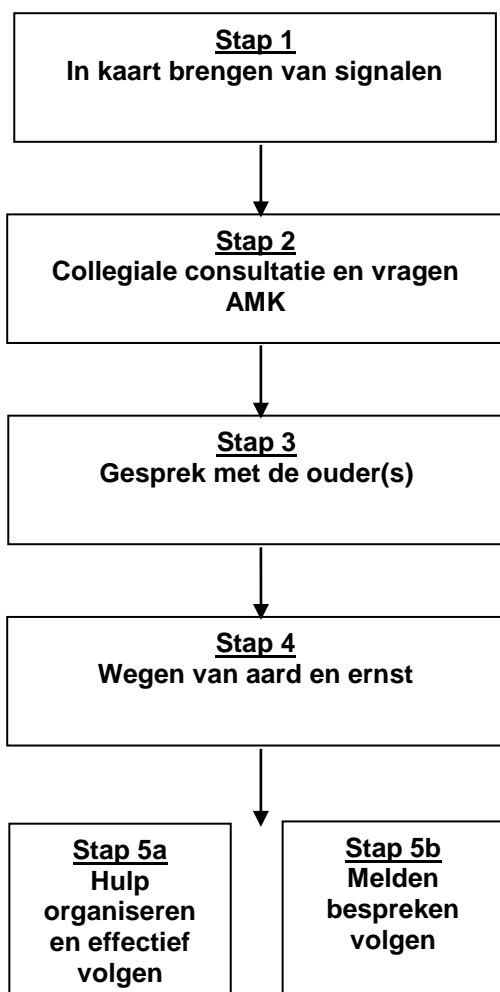
- Dat de (naam school) verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan de leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Dat van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij (naam school) op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- Dat de (naam school) een meldcode wenst vast te stellen zodat de beroepskrachten die binnen (naam school) werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Dat de (naam school) in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- Dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- Dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijwilligheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- Dat onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor de (naam school) werkzaam is en die in dit verband aan de leerlingen van de organisatie zorg, begeleiding, onderwijs, of op andere wijze van ondersteuning biedt;
- Dat onder leerling in deze code wordt verstaan: iedere persoon aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende:

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning

Stelt de volgende "Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling" vast.

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer
- Onderzoek naar onderbouwing
- Gesprek met ouders: delen van de zorg

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Consulteer interne en externe collega's tijdens:

- ZT besprekingen
- kind en groepsbesprekingen
- SCP overleg (schoolcontactpersoon WSNS)
- bouw- en teamvergaderingen
- zorgadviesteam (ZAT) en CJG

Stap 3: Gesprek met de ouder(s)

- Gesprek met de ouder(s): delen van de zorg

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

- Weeg risico's, de aard en de ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld. Vraag het Advies- en meldpunt kindermishandeling (AMK) of steunpunt huiselijk geweld hierover een oordeel te geven.

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek uw zorgen met de ouder
- Organiseer hulp door ouder en kind door te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg
- Monitor of ouder en kind hulp krijgen
- Volg het kind

of

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

- Bespreek met de ouder uw voorgenomen melding
- Melden bij het AMK

Indien i.v.m. de ernst van de situatie direct handelen noodzakelijk is, dient de school altijd direct hulpverlenende instanties (bv. GGD, Jeugdzorg of politie) in te schakelen.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en leg deze signalen vast, Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en besluiten die worden genomen.

Bij het signaleren huiselijk geweld of kindermishandeling kan gebruik gemaakt worden van het "*Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid – Jeugdzorg*" (I. ten Berge en K. Eijgenraam; Nederlands Jeugdinstituut) (bijlage).

Leg in het kinddossier de volgende gegevens vast:

- datum, plaats, situatie en overige aanwezigen;
- signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort, ruikt;
- signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten;
- contacten die u gelegd hebt over deze signalen;
- stappen die worden gezet;
- besluiten die worden genomen;
- vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk.

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontcracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een medewerker die hierin geschoold is.

*Van contacten met de ouder over de signalen kunt u **afzien**: als de veiligheid van de leerling, die van uzelf, of die van een ander in het geding is; als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder daardoor het contact met u zal verbreken.*

** Beschrijf duidelijk in het dossier waarom ouders niet op de hoogte zijn gesteld!*

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Bespreek de signalen met een deskundige collega. Vraag zo nodig ook advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of aan het steunpunt Huiselijk Geweld.

** Let op zorgvuldige verslaglegging in ParnasSys.*

Stap 3: Gesprek met de ouder

Bespreek de signalen met de ouder. Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouder, raadpleeg dan een deskundige collega en/of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld. Hierbij zijn altijd minstens 2 personen namens de school aanwezig.

1. Leg de ouder het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten die u hebt vastgelegd en de waarnemingen die u hebt gedaan.
3. Nodig de ouder uit om een reactie hierop te geven.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van wat u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de 'Verklaring tegen meisjesbesnijdenis' gebruiken.

** Let op zorgvuldig verslaggeving en voer dit gesprek nooit alleen.*

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Bij het inschatten van het risico kan gebruik gemaakt worden van het "*Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid – Jeugdzorg*" (I. ten Berge en K. Eijgenraam; Nederlands Jeugdinstituut) (bijlage).

Stap 5: beslissen: zelf hulp organiseren of melden.

Hulp organiseren en effecten volgen.

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u uw leerling en zijn gezin redelijkerwijs **voldoende** tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen;

- volg effecten van deze hulp;

- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Melden en bespreken met de ouder

Kunt u uw leerling **niet voldoende** tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- Meld uw vermoeden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of bij het Steunpunt Huiselijk Geweld.
- Sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is.
- Overleg bij uw melding met het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om uw ouder en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling te beschermen.

Bespreek uw melding vooraf met uw ouder. U kunt de melding ook met het kind bespreken wanneer het 12 jaar of ouder is.

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de ouder uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de ouder overleg op welke wijze u tegemoet kan komen aan deze bezwaren.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw ouder of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de ouder of gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

*Van contacten met de ouder over de melding kunt u **afzien**: als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is; als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder daardoor het contact met u zal verbreken.*

** Beschrijf duidelijk in het dossier waarom jullie ouders niet op de hoogte hebben gesteld!*

Belangrijk om te weten bij de te nemen stappen

- Als er signalen en vermoedens ontstaan van een ERNSTIG misdrijf is het verstandig om de te zetten stappen, al dan niet via het Advies- en Meldpunt kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld, af te stemmen met de interventies van de politie.
- In geval van vermoeden van kindermishandeling zal de beroepskracht doorgaans niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar daarnaast bij elke stap ook moeten overwegen of een melding in de 'Verwijsindex' noodzakelijk is.
- De verwijsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met het zelfde kind te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Er wordt met nadruk op gewezen dat het niet gaat om een keuze tussen een melding in de verwijsindex of de meldcode, maar dat beide acties bij vermoedens van kindermishandeling aan de orde zijn omdat ze elkaar kunnen ondersteunen.
- Het signaleren zelf is geen stap in dit stappenplan, maar wordt gezien als een grondhouding die in ieder contact met leerling en ouders wordt verondersteld. De stappen wijzen de weg als hij meent dat er signalen zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- De volgorde van de stappen is niet dwingend. Waar het om gaat, is dat de beroepskracht op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, *voordat* hij besluit een melding te doen. Sommige stappen zullen soms wel twee of drie keer worden gezet.
- Wanneer alle benodigde stappen ondernomen zijn, is het belangrijk om het proces te blijven volgen en te bekijken of de hulp tot verbetering heeft geleid.

- Bij specifieke vormen van huiselijk geweld of kindermishandeling moeten de stappen soms nader worden ingekleurd. Bijvoorbeeld in het geval van signalen van seksueel geweld of van vrouwelijke genitale verminking. Voor dit laatste wordt verwezen naar het 'Gespreksprotocol Meisjesbesnijdenis' van Pharos. Voor de omgang met signalen van eengerelateerd geweld verwijzen we naar de handleiding voor de aanpak van de Federatie Opvang en Movisie. De schoolverpleegkundige kan bij vermoedens een belangrijke rol spelen.

Verantwoordelijkheden van de (naam school) voor het scheppen van enkele randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat.

Om het voor beroepskrachten mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de *directie* van de (naam school) er zorg voor dat:

- binnen de school en in de kring van de ouder bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- de meldcode wordt opgenomen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de school;
- er een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (mogelijk een directielid zelf) wordt aangesteld;
- de deskundigheidsbevordering wordt opgenomen in het scholingsplan van de school en er zo een aanbod wordt gedaan van een training en andere vormen van deskundigheidsbevordering, zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen en zorgstructuur binnen de school;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig

acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;

- afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de (naam school) zijn beroepskrachten zal ondersteunen als zij door ouder in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- zij taken vaststelt van een ieder (wie doet wat wanneer) en deze in de meldcode vastlegt.

De *directie* is eindverantwoordelijke. Dit wil niet zeggen dat alle bovengenoemde activiteiten ook door de directie uitgevoerd dienen te worden. De directeur is wel regisseur, die tot een goede taakverdeling komt, op basis van expertise, kwaliteiten en interesses van zijn medewerkers.

De *leerkracht* zet zich in om:

- signalen te herkennen die wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- te overleggen met de directie van de school bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- afspraken uit te voeren die zijn voortgekomen uit het overleg met de directie, zoals observeren of een gesprek met de ouder of externe instantie;
- de resultaten te bespreken van de genomen stappen met de directie;
- alles vast te leggen in het dossier van het kind.

De *directie en andere medewerkers* op school zijn niet verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- het verlenen van professionele hulp aan ouder of kind (begeleiding).

Toelichting meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling SKOVV

Doel en functie van de meldcode

In het najaar van 2008 kondigden staatssecretaris Bussemaker van VWS en de ministers Hirsch Ballin van Justitie en Rouvoet van Jeugd en Gezin een wetsvoorstel aan waarin aan organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren, in het kader van kwaliteitszorg, de plicht wordt opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijk genitale verminking, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. De verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige beroepskrachten in de (jeugd) gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de maatschappelijke ondersteuning en eveneens voor justitie.

Deze wet is op 1 juli 2013 in werking getreden. Alle hierboven genoemde partijen zijn verplicht een meldcode te gebruiken.

Reden is dat uit onderzoek blijkt dat in Nederland 40% van de bevolking ooit te maken heeft gehad met huiselijk geweld, dat er jaarlijks ruim 200.000 mensen in Nederland slachtoffer zijn van huiselijk geweld, waar ook jonge kinderen getuige van zijn geweest. Ruim 100.000 kinderen per jaar worden in Nederland mishandeld. Signalen van geweld en mishandeling worden vaak over het hoofd gezien of niet herkend. Veel professionals weten vervolgens niet goed wat zij moeten doen als ze geconfronteerd worden met slachtoffers van geweld.

Het doel van de *Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* is dat sneller en adequater wordt ingegrepen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De meldcode bevat een stappenplan. Dit stappenplan leidt de beroepskracht stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem verwacht wordt bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij, rekening houdend met zijn beroepsgeheim,

op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding.

Het bestuur van SKOVV en de scholen, zullen door de onderwijsinspectie worden aangesproken op het beschikken over een Meldcode en op het scheppen van de randvoorwaarden waardoor de beroepskrachten die binnen SKOVV werkzaam zijn, de meldcode in een veilig werkklimaat kunnen toepassen. Individuele beroepskrachten kunnen worden aangesproken op de feitelijke toepassing van het stappenplan in de meldcode bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

De meldcode zoals in dit document beschreven, is opgesteld m.b.v. een basismodel dat landelijk gebruikt wordt. Waar nodig hebben we dit aangepast t.b.v. onze eigen stichting.

Begripsomschrijving van huiselijk geweld en kindermishandeling

In het model is voor het begrip kindermishandeling aansluiting gezocht bij de begripsomschrijving in de Wet op de jeugdzorg. We wijzen er daarbij op dat onder kindermishandeling ook wordt verstaan het als kind getuige zijn van huiselijk geweld tussen andere huisgenoten. Voor alle duidelijkheid worden seksueel geweld, genitale verminking, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling specifiek genoemd bij de omschrijving, om duidelijk te maken dat ook deze vormen van geweld onder huiselijk geweld of kindermishandeling vallen. Overigens vragen deze specifieke vormen van geweld ook specifieke kennis en vaardigheden van beroepskrachten. Ontbreekt dit, dan is het verstandig om bij signalen die mogelijk kunnen duiden op een dergelijk specifieke vorm van geweld, meteen een beroep te doen op externe expertise.

Huiselijk geweld en kindermishandeling door beroepskrachten vallen niet onder deze meldcode. Deze vormen van geweld vallen buiten dit basismodel omdat dan andere stappen aan de orde zijn, zoals het informeren van leidinggevende en/of directie en het inschakelen van de betreffende inspectie.

Betrokkene als slachtoffer, getuige of pleger

De betrokkene, dit wil zeggen de persoon met wie de beroepskracht professionele contacten onderhoudt (in onderwijs veelal het kind en/of ouders/verzorgers), zal niet altijd het slachtoffer zijn van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. De betrokkene kan ook als vermoedelijk pleger, of in het geval van een jeugdige betrokkene, als getuige, bij huiselijk geweld of kindermishandeling betrokken zijn.

Steunpunt Huiselijk geweld en Advies-en Meldpunt Kindermishandeling

Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er altijd contact op kan worden genomen met het Steunpunt Huiselijk Geweld of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling; deze laatste maakt deel uit van het Bureau Jeugdzorg.

Bij het Steunpunt en Meldpunt is veel kennis aanwezig over mogelijke signalen. De medewerkers kunnen ook adviseren over de te zetten stappen en over het voeren van gesprekken met de ouders over de signalen.

Adviesgesprekken

Bij het vragen van advies zet het Meldpunt of het Steunpunt zelf geen stappen in de richting van de ouder of die van anderen. Het advies is dus uitsluitend gericht tot de adviesvrager. Alle melders van een vermoeden van kindermishandeling worden door het AMK geïnformeerd over wat er met hun informatie is gedaan.

Adviesgesprekken vinden plaats op basis van anonieme gegevens, voor een adviesgesprek heeft u uw beroepsgeheim dus niet te verbreken

Melding

Als er bij het volgen van de stappen wordt besloten tot het doen van een melding, neemt het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk geweld over. Ze houden melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang gezet worden.

Bij een melding moeten kindgegevens worden verstrekt, omdat het Meldpunt of het Steunpunt anders geen acties in gang kan zetten aan aanleiding van de melding

Als hoofdregel geldt dat de beroepskracht, voordat hij een melding doet, contact zoekt met de ouder over de melding. Hij legt hem uit dat hij een melding wil doen, wat een melding voor de ouder/kind betekent en wat het doel van de melding is. Laat de ouder merken dat hij bezwaar heeft tegen de melding, dat gaat de beroepskracht over de bezwaren in gesprek en bekijkt hij hoe hij aan deze bezwaren tegemoet kan komen. Blijven de bezwaren desondanks overeind, dat maakt de beroepskracht een afweging. Hij weegt de aangevoerde bezwaren af tegen de noodzaak om de ouder of een ander tegen het geweld of de mishandeling te beschermen door een melding te doen. Daarbij betreft hij in ieder geval de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de ouder of een ander daartegen te beschermen.

Op deze manier spant de beroepskracht zich in om toestemming van de ouder te krijgen. Alleen in gevallen waarin dit hem niet lukt, ook niet nadat hij in gesprek is gegaan over de bezwaren, komt het doen van een melding zonder toestemming van de ouder in beeld. Voordat de beroepskracht het besluit neemt, bespreekt hij het altijd met een deskundige collega en zonodig ook (op basis van anonieme gegevens) met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

De wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een leerling van zijn 16^e jaar zelf toestemming geeft aan de beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van een melding).

Van het vragen van toestemming kan dus worden afgezien in verband met de veiligheid van het kind, de beroepskracht of die van anderen.

Gesprek met kinderen

Ook als een kind nog jong is, kan het van belang zijn dat de beroepskracht het gesprek met hem aangaat, tenzij dat

vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk of te belastend voor hem is. De beroepskracht beoordeelt zelf of een gesprek zinvol en mogelijk is, zo nodig in overleg met een collega of met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.

Het kan van belang zijn om een kind even alleen te spreken, zonder dat de ouders daarbij aanwezig zijn, zodat het kind zich vrij kan uiten. Een leerkracht zal zonder veel omhaal gewoon een gesprekje kunnen voeren met zijn leerling. Bij een gesprek tussen een kind (van nog geen 12 jaar oud) en de jeugdarts, geldt dat ouders hierover vooraf wel behoren te worden geïnformeerd. Maar in verband met de veiligheid van het kind, van de leerkracht of die van anderen, kan worden besloten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat ouders hierover van te voren geïnformeerd worden.

Gesprek met ouder(s)

Normaal gesproken zal er, als het om een minderjarige gaat, altijd een gesprek over de signalen worden gevoerd met de ouder(s). Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijk betrokken zijn bij huiselijk geweld of de mishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. Ouders behoren als regel te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt.

Een gesprek met (een van) de ouders kan achterwege blijven in verband met de veiligheid van het kind of die van anderen. Bijvoorbeeld als de beroepskracht redenen heeft om aan te nemen dat hij het kind dan uit het oog zal verliezen omdat de ouders het kind van school zullen halen, of dat het geweld zal escaleren.

Wie meldt aan?

Een melding bij het AMK wordt in principe op naam gedaan. Dat betekent dat ook ouders te weten zullen komen door wie er gemeld is. Reden is dat ouders, die niet te horen krijgen wie de melder is, vaak veel energie steken in het achterhalen van de identiteit van de melder. Het is dus wenselijk zo open mogelijk om te gaan met de melding. Soms is dit echter niet verstandig. Op grond van wettelijke regels

heeft u in onderstaande gevallen het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin:

- Als de bekendmaking van uw naam een bedreiging vormt of kan vormen voor het gezin of voor andere (minderjarige) kinderen in het gezin, of
- een bedreiging vormt of kan vormen voor u zelf of voor uw medewerkers, of
- als het uw vertrouwensrelatie met het gezin verstoort of kan verstoren.

Als met u is afgesproken dat u anoniem blijft voor het gezin dan zorgt het AMK er voor dat uw informatie zo in het dossier wordt opgeslagen, dat de ouders ook uit het dossier uw identiteit niet kunnen achterhalen. Melders en informanten blijven nooit anoniem ten opzichte van het AMK.

De professional kan te maken krijgen met agressieve reacties van ouders of een totaal gebrek aan medewerking. Hierom zijn leerkrachten vaak huiverig voor het melden bij het AMK. Bespreek dus goed wie deze melding gaat doen en wie het meest belang heeft bij een goede vertrouwensrelatie met de ouders. Een maatschappelijk werker of jeugdverpleegkundige kan hier zeker over meedenken.

Beroepsgeheim, meldcode en meldplicht

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht die hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt benoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven. Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken.

Een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan echter tot gevolg hebben dat een leerling die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim dus een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige

doorbreking van het geheim waar nodig. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn leerling of zijn ouders behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te breken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de ouder te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
4. Zijn de belangen van het kind die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de leerling heeft bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken, aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen.

Als hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht en het doen van een melding, wordt verwezen naar de website van het Ministerie van Justitie:

www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi

Belangrijk om alles goed vast te leggen in het dossier!

Bij het besluit om de geheimhouding te doorbreken, speelt de positie van de leerling een belangrijke rol. Leerlingen zitten over het algemeen in een afhankelijke positie waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld. Hierdoor zal een leerkracht eerder dan

'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt.

Verantwoordelijkheden bij implementatie

De bedoeling is dat de meldcode op schoolniveau specifiek omschrijft welke beroepskrachten geacht worden de stappen te zetten. Wordt dit bijvoorbeeld van individuele leerkrachten verwacht, of wijst men daarvoor de directie of intern begeleiders aan? Welke rol speelt het zorgteam en zorg- en adviesteam van de gemeente hierin? De code moet dus duidelijk maken welke functionarissen (intern en extern) kunnen worden geraadpleegd voor advies en ondersteuning bij het zetten van de stappen. Te denken valt aan een *aandachtsfunctionaris* huiselijk geweld en kindermishandeling die binnen de eigen school werkzaam is.

Bestuur en schooldirectie:

- vaststellen van meldcode
- integreren in kwaliteitsbeleid bestuur en school
- opnemen in schoolplan en schoolgids
- informeren personeel, ouders en leerlingen over schoolbeleid

Randvoorwaarden:

- zorgdragen voor periodieke bespreking en uitwisseling van signalen.
- aanstellen *aandachtsfunctionaris* voor aandachtsgebied en taakomschrijving
- zorgdragen voor kennis en kunde van medewerkers met betrekking tot handelen
- eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering en het tijdpad

Aandachtsfunctionaris:

- meldcode kennen en kunnen toepassen
- meldcode inbedden in de zorgstructuur van de school
- overleg plegen met medewerker in de school die vermoedens heeft
- weten wanneer en met wie (intern/extern) overlegd kan/moet worden en wanneer verantwoordelijkheden overgedragen moeten worden
- de weg weten (sociale kaart kennen)
- eigen deskundigheid en die van collega's op niveau brengen en houden
- vaststellen van afspraken, taakverdeling en tijdpad
- verslaglegging (afspraken en uitvoering ervan)

- periodiek evalueren en eventueel bijstellen van meldcode en personeel informeren
 - informeren leidinggevende
- Alle medewerkers:*
- inhoud meldcode kennen en handelen volgens bijbehorende route kunnen signaleren
 - deskundigheid op niveau brengen en houden
 - waken voor veiligheid van de leerling bij beslissingen
- overleg plegen met aandachtsfunctionaris in de school bij vermoedens
 - de weg weten (intern/extern)
 - uitvoeren van afspraken (bijvoorbeeld door observeren, gesprek) en terugkoppelen
 - waarborgen continuïteit van het onderwijs en zorg
 - zorgvuldige omgang (privacy)

Contacten (sociale kaart) (in te vullen door de school)

Naam	Functie / organisatie / website	Telefoon / mailadres

Extra informatie/nuttige adressen

- www.meldcode.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.steunpunthuiselijkgeweld.nl
- www.amk-nederland.nl
- www.nji.nl
- www.cjg.nl
- www.zat.nl

In de app '**meldcode 5 kindermishandeling**' staan o.a. het stappenplan staat beschreven en de adressen van hulpverlenende organisaties.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Als school kunnen we te maken krijgen met leerlingen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. Dat brengt altijd schrik en zorg met zich mee. Daarom maakt onze school gebruik van de "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling". Vanaf 1 juli 2013 zijn alle beroepskrachten op onze school wettelijk verplicht deze meldcode te gebruiken bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

De meldcode beschrijft wat medewerkers van de school moeten doen bij vermoedens van geweld of mishandeling. Om dit zorgvuldig te laten gebeuren, wordt gebruik gemaakt van een stappenplan:

- Stap 1: In kaart brengen van signalen (vaak door de leerkracht).
- Stap 2: Overleggen met een collega (het intern zorgteam: de school-vertrouwenspersoon, de intern begeleider en directie) en eventueel raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG).
- Stap 3: Gesprek met de betrokkene (altijd samen met een lid van het management / zorgteam).
- Stap 4: Wegen van de signalen van geweld of mishandeling (eventueel in overleg met GGD en SMW).
- Stap 5: Beslissen: hulp organiseren of melden.

Uiteraard streven wij er naar dat elke stap besproken wordt met de ouder(s)/verzorger(s) van de leerling. Bij ernstige situaties is het echter ook mogelijk om hiervan, in het belang van het kind, af te zien.

Geen meldplicht

Een verplichte meldcode is iets anders dan een meldplicht. Bij een meldplicht moet de professional zijn vermoeden van geweld of mishandeling melden bij andere instanties. Die verplichting bestaat niet bij een meldcode. De beslissing om vermoedens van huiselijk geweld of mishandeling wel of niet te melden, neemt de professional. Het stappenplan van de meldcode biedt hem of haar houvast bij die afweging.

De gehele meldcode is bij de directie op te vragen.

Voorbeeldtekst voor in weekbrief van de school

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Vanaf 1 juli 2013 is iedere school wettelijk verplicht te werken met een '**meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling**'. Reden is dat het helaas voorkomt dat kinderen te maken krijgen met huiselijk geweld of mishandeling. Onderzoek heeft aangetoond dat de signalen nog te vaak over het hoofd worden gezien, of niet herkend worden. Doel van de meldcode is dat sneller en adequater wordt ingegrepen bij vermoedens van dit soort geweld.

De meldcode bevat een stappenplan die beroepskrachten op school stap voor stap door het proces leidt, van signaleren tot aan het moment dat er eventueel een beslissing genomen wordt over het doen van een melding bij een officiële instantie. Veelal het 'Steunpunt huiselijk geweld' of het 'Advies- en Meldpunt Kindermishandeling'.

De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem of haar verwacht wordt en hoe hij/zij, rekening houdend met het beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding.

Uiteraard streven wij er naar dat dit altijd besproken wordt met de ouder(s)/verzorger(s) van de leerling. Bij ernstige situaties is het echter ook mogelijk om hiervan, in het belang van het kind, af te zien.

De gehele meldcode is bij de directie op te vragen

Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid – Jeugdzorg (LIRIK-JZ) toelichting

www.nji.nl

www.nji.nl/nji/dossierDownloadstijdelijk/LIRIK_2011.pdf

(De pdf-versie is ook beschikbaar via het stafbureau van SKOVV)

LIRIK: zorgvuldig beslissen

In de jeugdzorg worden dagelijks ingrijpende beslissingen genomen over kinderen die – mogelijk – in een onveilige situatie opgroeien of zelfs slachtoffer zijn van kindermishandeling. Moet er actie ondernomen worden? Moet een melding verder worden onderzocht? Of moet een kind uit huis geplaatst worden? Dat zijn geen gemakkelijke beslissingen.

Veiligheid nu en in de toekomst

Bij het inschatten van de veiligheidssituatie van kinderen zijn twee vragen van groot belang:

1. Is het kind op dit moment veilig?
2. Welke risico's loopt het kind in de toekomst?

Hiervoor moeten hulpverleners informatie verzamelen en systematisch in kaart brengen. Een checklist zoals de LIRIK is hierbij een handig hulpmiddel. Vervolgens is de vraag wat er moet gebeuren om het kind te beschermen, hoe je met ouders en kinderen praat over veiligheid en hoe je gezamenlijk kunt werken aan een thuissituatie waar kinderen veilig opgroeien.

De LIRIK in het kort

Aandachtspunten

De professional vult de LIRIK in op basis van de informatie die hij verzameld heeft in een gesprek met de ouders, het kind of andere betrokkenen. De vragen in de LIRIK zijn bedoeld als aandachtspunten. Dit betekent dat niet alles verplicht ingevuld hoeft te worden. Afhankelijk van de situatie is er meer of minder informatie beschikbaar.

Expliciet oordeel

De kernvragen en conclusies moet de professional wel altijd invullen. Dit maakt immers het oordeel van de hulpverlener expliciet. Ook als er weinig informatie beschikbaar is, komt hij tot een oordeel.

In gesprek met ouders en kind

De LIRIK kan de hulpverlener helpen om zijn conclusies met de ouders en het kind te bespreken. Het helpt hem helder uit te leggen tot welk beeld of oordeel hij is gekomen en op grond waarvan. Dit kan een uitgangspunt bieden voor een verder gesprek met ouders en kind.

Geen score

De LIRIK is een checklist. De verschillende antwoordopties zijn niet gekoppeld aan een puntenscore. De checklist maakt het oordeel van de hulpverlener en de argumenten die hij daarbij heeft wel expliciet (en stuurt deze inhoudelijk door relevante aandachtspunten te geven).

Voorkomt tunnelvisie en subjectieve beoordeling

De LIRIK is géén voorgestructureerde vragenlijst. Het geeft géén criteria of formules voor een objectief oordeel. Het is juist bedoeld om de hulpverlener te helpen om sterke kanten en problemen in een gezin tegen elkaar af te wegen. Het maakt zijn professioneel oordeel expliciet en helpt om zijn beslissingen te onderbouwen. Dit voorkomt een tunnelvisie en andere valkuilen van het ongestructureerd beslissen. Het richt de aandacht van de medewerker bewust op de veiligheid van het kind en reikt hierbij aandachtspunten voor de oordeelsvorming aan.

Doel

Vermoeden van kindermishandeling onderkennen

De LIRIK is bedoeld om een vermoeden van kindermishandeling of een andere onveilige opvoedingssituatie te onderkennen en het risico op kindermishandeling in de nabije toekomst in

te schatten. De checklist helpt de hulpverlener zijn professionele oordeel over het vermoeden van kindermishandeling en de mogelijke risico's te benoemen en onderbouwen.

Gestructureerd oordelen

De LIRIK is gericht op gestructureerde oordeelsvorming. Dat wil zeggen dat het de professional helpt om op grond van de beschikbare informatie systematisch de situatie te beoordelen. De checklist ondersteunt de professional bij het structureren, expliciteren en onderbouwen van zijn of haar professionele oordeel.

Geen beslisschema

De LIRIK is niet primair bedoeld om de informatieverzameling en besluitvorming te sturen. Zeker in een aanmeldingsfase kan de beschikbare informatie summier, gekleurd en weinig feitelijk zijn. Maar ook dan moet de professional een beeld vormen over wat er aan de hand is en wat de risico's voor het kind zijn. De LIRIK helpt bij het beoordelen van de situatie, niet bij het beslissen over wat er vervolgens moet gebeuren. Het is geen beslisschema of beslissingssturend instrument.

Voor wie?

De LIRIK is ontwikkeld voor professionals uit jeugdzorg en volwassenzorg die in hun dagelijks werk moeten beoordelen en beslissen over de veiligheid van kinderen en jongeren.

Bijvoorbeeld:

- medewerkers van Bureau Jeugdzorg en van Centra voor Jeugd en Gezin;
- jeugdhulpverleners, artsen en verpleegkundigen van consultatiebureaus;
- pedagogisch medewerkers die zich bezighouden met jeugd- en opvoedhulp;
- schoolmaatschappelijk werkers;
- professionals in de (jeugd)-ggz;
- jeugdbeschermers;
- en hulpverleners in de vrouwenopvang.

De LIRIK kan ingezet worden bij kinderen en jongeren van alle leeftijden.

Het instrument is dus niet specifiek voor het onderwijs bedoeld, maar kan daar wel gebruikt worden om een goede afweging te maken in het kader van de "Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling". Het instrument kan gebruikt worden om de risico's in te schatten. Laat het vaststellen of er werkelijk sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling over aan daarvoor opgeleide professionals (Jeugdzorg, AMK e.d.).

Inhoud

Huidige en toekomstige veiligheid

De LIRIK bestaat uit twee delen:

- Deel 1: Huidige veiligheidssituatie (directe veiligheid en onderkennen vermoeden van kindermishandeling)
- Deel 2: Welke risico's loopt het kind in de toekomst (risicotaxatie)

Het onderscheid tussen deze twee stappen is belangrijk. Soms worden alleen risicotaxatie-instrumenten gebruikt. Maar deze geven geen antwoord op de vraag of het kind 'op dit moment' ook veilig is omdat hiervoor andere vragen gesteld moeten worden.

Onderwerpen in LIRIK

Deel 1: Huidige veiligheidssituatie

- Directe veiligheid
- Omgang ouders – jeugdige
- Ontwikkeling jeugdige
- Risicofactoren (bijvoorbeeld: de ouders zijn zelf mishandeld, zijn verslaafd of negatief over het kind).
- Conclusie huidige veiligheidssituatie (zijn er aanwijzingen voor kindermishandeling?)

Deel 2: Risicotaxatie

- Wat kan er in de toekomst gebeuren? (risico's voor kindermishandeling)
- Zijn er beschermende factoren bij ouders en kind die de risico's verminderen? (bijvoorbeeld ouders die bereid zijn om te veranderen, of een sociaal vaardig kind)
- Conclusie risico's dat kind in de toekomst te maken krijgt met kindermishandeling.

Bij elke vraag kunnen hulpverleners verschillende antwoordopties aanvinken en een toelichting erbij geven. Deel 1 en deel 2 worden afgesloten met concluderende vragen over de huidige veiligheidssituatie en een inschatting van de risico's voor het kind in de toekomst.

Tips en valkuilen

Omdat het om ingrijpende beslissingen gaat over de veiligheid van het kind, zijn de volgende zaken van belang bij het gebruiken van de LIRIK.

Tips

- Hulpverleners en instellingen die de LIRIK gebruiken, dienen kennis te hebben over de inhoud en het gebruik van de LIRIK. Lees hiervoor vooraf de toelichting bij de LIRIK.
- Het is belangrijk dat de LIRIK wordt ingebed in bestaande werk- en begeleidingsprocessen. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wanneer en hoe de LIRIK wordt gebruikt.
- Het is belangrijk dat medewerkers een training krijgen waarin ze leren om de LIRIK goed te gebruiken.
- Het is belangrijk dat de professionals ook in de praktijk worden begeleid om de LIRIK zo goed mogelijk te gebruiken.

Valkuilen

- Regelmatig verwachten hulpverleners dat de LIRIK tot een kant-en-klaar oordeel of besluit leidt. Dit is echter niet het geval. De LIRIK ondersteunt de professionele oordeelsvorming, maar de hulpverlener maakt altijd zélf de uiteindelijke afweging en beoordeling. Onduidelijkheid hierover leidt tot weerstand bij de hulpverleners omdat ze andere verwachtingen hebben. Zorg dus dat voor de medewerkers duidelijk is waar de LIRIK voor bedoeld is.
- De LIRIK leidt niet tot een objectief oordeel, maar tot een systematisch, weloverwogen en expliciet oordeel van de professional. Dat objectief oordeel moet je dus ook niet verwachten. Vertrouw dus als hulpverlener niet alleen op het invullen van het instrument, maar zorg ook voor intern overleg en goede werkbegeleiding.

Visie Nederlands Jeugdinstituut

Transparant voor ouders

Het Nederlands Jeugdinstituut vindt dat ouders en kinderen recht hebben op heldere, weloverwogen en goed onderbouwde besluiten, die zoveel mogelijk samen mét in plaats van óver hen worden genomen. Zij moeten kunnen rekenen op een deskundig oordeel van de professional die beoordelingsfouten zoveel mogelijk voorkomt door systematisch en transparant te werken.

Visie van het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt vanuit de visie dat professioneel beoordelen en beslissen vraagt om een combinatie van:

1. systematisch en transparant werken (inzichtelijk en volgbaar);
2. gebruik van instrumenten (valide en onderbouwd);
3. professionele expertise en vaardigheden (toegerust en getraind);
4. collegiaal overleg (afstemming en gelijkwaardig).

Tijdpad implementatie meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Activiteit	Omschrijving/deelactiviteiten	Wie	Wanneer
Aanpassen basismodel meldcode aan eigen (SKOVV) organisatie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aansluiten bij beroepsgroep ▪ aansluiten bij bestaande zorgstructuur 	Bart	Week 35 en 36
Bespreken concept in netwerk, GMR en MT	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vragen, opmerkingen en vaststellen concept 	IB-ers Directeuren GMR bestuur	5 nov. 18 sept. 8 okt. 23 sept.
Verwerken aanpassingen/toevoegingen		Bart	z.s.m.
Verspreiden definitief model naar de scholen		Bart	z.s.m.
Informereren van teamleden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bespreken model ▪ afspraken maken over aandachtsfunctionaris ▪ afspraken maken over taakverdeling/verantwoordelijkheden ▪ sociale kaart <p>Voeg deze afspraken toe aan de meldcode op schoolniveau</p>	IB, directeuren	november
Scholen plaatsen stukje in weekbrief, schoolgids en schoolplan	Zie voorbeelden	Directeuren	november
Deskundigheidsbevordering aandachtsfunctionaris, ib en directie	Juiste training moet nog bepaald worden. We denken aan online cursus van rond de 2 uur per cursist. Lespakket is per school in te kopen.	Aandachtsfunctionaris (IB, directie of contactpersoon)	Week 42 tot 51
Deskundigheidsbevordering teamleden	Zie hierboven	Alle teamleden	Week 2 tot week 28 2014
tussenevaluatie gebruik meldcode	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ervaringen ▪ aandachtspunten ▪ taakverdeling ▪ aanpassing meldcode? 	Directie IB Team	Einde schooljaar 2013-2014